

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“ a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általatok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófnak 1895. márc. 6-án.

Előfizetési árak:

Egészévre 12 korona, félévre 6 korona, negyedévre 3 korona.

Egyes szám ára 10 fillér.

Megjelenik minden eddigi törtökön és szombaton este.

Szerkesztőség: Jókai-utca 12.

Kiadóhivatal: DEBRECZENYI GYULA KÖNYVNYOMDÁJA (Iskola-utca 4. sz.)

Kongrua.

(P.) Hosszu három évi tanácskozás és számolgotás után végre eljutottunk a kongrua ügyében odáig, hogy most már tudjuk, mennyi kell és hova kell? Nagyon sok ideig kell tehát a várakozóknak magukat a jó reménységgel táplálni, de hát vizsgáltatja őket az a tudat, hogy evidenciában vannak tartva, s ami ma meg nem történt, idővel megtörténhetik.

Készséggel elismerjük, hogy roppant munka volt a sok ezer jelentésből kihámozni az igazságot, mikor e jelentések jórészen zavaras, sokszor érthetetlen volta mellett, még a különböző oldalról jött fölbebeszések is bonyolultabbakká tették azokat. Az óriási munka mellett is temérdek anyag marad még az elégedetlenségre, mit elkerülni szinte lehetetlenség. Sok ezrek érdekeit korlátolt eszközökkel megvédeni és kielégíteni nem lehet.

Amde éppen azért, mert a nagy összesség kívánalmait egyenlőképpen kielégíteni nem lehet. méltányos és igazságos, hogy legalább azok elégíttessenek ki azonnal, a kizárólag a bizottsági szám-

vetés minden kételyt kizárólag igazolta, hogy tényleg rá vannak szorulva a kongrua kiegészítésére. Miért engedik ezeket Éhes Péter módjára táplálni, midőn a nem katolikusok immár a rendezettség biztos révébe jutottak, még pedig oly feltétel mellett, mi legtávolabbról sem involválja az önállóság áruba bocsátását? Ez a feltétel: a magyar haza iránt való kötelezettség teljesítése. Erre a kötelezettségre sem a múltban, sem a jelenben nem kellett figyelmeztetni a kath. klerust, azt teljesítette mindenkor s teljesíti ma is, még az anyagi várhatóságok reménye nélkül is; természetesen a hazafiság alatt itt nem az értendő, hogy a kongrua kiegészítést nyert egyedek egyházzellenes politikai eszközökül is kaphatók legyenek. Ely áron nem kell kongrua még a 600 korona jövedelemmel bíró papnak sem.

Más kérdés alá esnek a román gör. szert. papok. Az ő magyarságukat már joggal mérlegre vehetjük és megkivánhatjuk tőlük, hogy midőn a magyar haza féhérebb kenyeret ad nekik — szeressék azt a hazát és hagyjanak fel azzal a magyarelles magatartással, melyet

egész merevségében mutattak az autonómiai tárgyalások alkalmával is. Az ő helyzetük okozza a kongrua kérdés legnehezebb részét, s hogy oly soká vajudik e kérdés, annak okai. A kongrua bizottság elé terjesztett jelentés szerint ugyanis a kongrua rendezésére összesen 2.506.660 korona szükséges. A latin szertartású plebániák közül kongrua-kiegészítésre szorult 1054 plebánia — ezzel szemben a görögök közül 2042 — tehát kétszer annyi, mint a latin szertartású. És míg az 1054 latin szertartású plebániának 520.554 koronára van szüksége, addig a görögök 1.986.106 koronát igényelnek.

Bizonyos tehát, hogy akár a főpapság, akár az állam hozza meg a nagy áldozatot, annak legnagyobb része a görögökért történik. Joggal megvárhatjuk tehát a románoktól, hogy ebben a kérdésben is, de a katolikuság másikkal nagy életkérdésében az autonómiában is azzal az őszinteséggel vegyenek részt, melyvel részt vesznek a gör. szert. rúten papok. De másrészt meg kell gondolniok azt is, hogy a rájuk nézve életető kongrua-rendezés ügye is egyet-

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCZÁJA.

Az utolsó könyvek.

Irta: Törzsök Vilmos.

Igen rosszak manapság a nyelvek.

Ha a jómódu ember bátran kimondja gondolatát, azonnal hangzik: „Nagyra van, mert másnál pár holddal többje van“.

Az is megesis azonban néha-néha, hogy a szegény ember is megiperedik.

— Mit tudsz te bele, — véli valaki — hogy miből nyaral, teled; meg hogy mivel szerzte, kapával-e vagy késsel!

Aztán, lássa az ember, még a zsöllér, meg a napszámos is kimeri nyitni a száját! Pedig ezeknek már csak, igazán mondom, hallgatni kellene!

Megesis végtére, hogy egyik-másiknak szebb, csinosabb a leánya, felesége.

Persze, hogy ezekről egyszerre temérdek a mende-monda, história, mese; bár az is igaz, hogy bárki inkább nyul a rózsáért, mint a pipacsért: meg az a mondás se ment ki a divatból, hogy: „Nem rezeg a rezgő nyárfá szél nélkül“.

Elmondok egyet (ha már benne vagyok), elmondok egy ilyen esetet.

Igen szép volt Biró Mihály lánya. Őz karcsúsága a dereka, rózsája az arca. A haja? No az meg akár a sötét éjszaka!

De bár szép volt a leányzó, s hozzá nem is szegény, mégsem igen akadt párja: csak azért, mert hiába, mégis csak nagyobb volt a rangja, mint a vagyona.

No igen! Biró Mihály előkelő ember volt a falujában. Volt egész telek birtoka: csak-hogy igen sok volt a gyermeke, így hát kevéske jutlatott egy-egyre.

Ez az oka, hogy azt a szépséges Lidikét csak amolyan szegény zsöllérlélek kéregette, annyira-annyira, hogy végtére szerencsésen el is vette.

A kislakosok pedig azt mondták, hogy igen jól van ugy, a hogyan van.

Jól is volt mindenkinek, de nem a Lidinek. Mig az a szegény, jóra való ember, az ura, halászatott, ő odahaza egyre szomorkodott.

El-elment haza az apjához, anyjához: sirt, panaszkodott, meg megint visszajött.

Az ura, — szegény, — mit meg nem tett érte! De csak hiába esett a fáradsága.

Különösen ha valami sokadalom esett, farsang, bucsu, kézfogó vagy lakodalom, mikoron a szomszéd Nagylakosból is el-el látogatott néhány fiatalabb ember avagy legény, ilyenkor télt meg búval, bánattal a halászmester háza.

E közben egy kis vendég is érkezett hozzájuk.

— Huszár lesz a lelkem, — mondogatta

Biróné, az öreganyja, miközben ugy összevissza csókolgatta, majd meg ette. No mert ez volt az első unokája. És — és a mire erőtlene-

voltak a nagyok, azt az a gyenge apróság megeselekedte: a szülőt összelékeltette.

De a Biró második leánya, a kis Erzsike sem volt utolsó leány: sőt tán formásabb volt még, mint néneje, a menyecske s ez az oka, hogy egy nagylakosi legény, amolyan fertályos gazda megkérte.

Módos lakodalom esett.

Szép számmal voltak ott nagylakosok, köztük mint vőfély a derek Csupor Pista, ki csak a mult ősön jött haza a katonaságtól, Komáromból. Minden régi szokás szerint esett.

A menyasszony menyecske-testvérje lett a menyasszony nyoszolyóasszonya.

Nem is rántott hármat se, földött hegedűjén a banda primása, már kikérte őt a násznagyunktól a vőfély, Csupor Pista . . .

Letta aztán mulatás, táncz, hujjantás, meg egy kis suttogás . . .

A fáradt férfi alszik. A gyermek is alszik. S az asszony? Oh az nem alszik; kerüli az álmot. Ül remegve az ágy szélén és sir. Közbe-közbe felkel, odahajol a gyermekhez s megcsókolja hosszasan, szenvedélyesen. Majd valami batyufélét vesz a kezébe s az ajtó felé indul. Már odaért. Megáll, visszajön, leül, sir . . .

Csak aki mindent tud, Az tudná megmondani, hogy hányadszor teszi már meg ezen az éjjelen ugyanezt az utat. Majd az ablakhoz lopózik s hallgatja, mint hulldogál nagy szemekben a langy, nyári zápor . . .

Mai lapunk 4 oldal.

értő jóakarattal valósítható meg leg hamarabb. Bizonyára a kongrua-rendezést már elértük volna, ha széthuzás helyett erős akarat és egyetértés lett volna meg a románokban.

A kongruarendezés egyik nagy akadály, a rendezésre szoruló görög szer tartásu plebániák roppant száma. Nagyon sok helyütt 100 vagy 200 léleknek külön plebános van tíz percnyire egy nagyobb községtől. Ily helyen a plebános javadalmazása mi természetesebb, minthogy nem haladja meg a 600 koronát. Ez elég lehet talán a napszámosnak, de nem egy plebánosnak, kinek folyton tanulnia kell s megszerezni a művelődésre való eszközöket is. Az ily plebános, ki a mindennapi kenyerét nem látja biztosnak, lehet azután igen jó gazda, sőt igen fősvény — ha van miből — de fősvéges hivatását teljes lélekkel teljesítő lelkipásztor aligha lesz.

E bajon segítő a kongrua-bizottság előadója rámutat, hogy a gör. szert. plebániák számát fokozatosan apasztani kell, mert az nem egységes állapot, hogy 100-200 léleknek egymáshoz egésze.. közel eső falvakban külön plebános legyen. holott más helyeken több ezer lélek gondozása esik egy ember vállaira ugyanoly anyagi ellátás mellett. Ép ugy a czélszerűség, mint a méltányosság parancsolja ezt. Ily módon a segítő eszközöket is lehet növelni, s miután már tudva van az, hogy hol szükséges a ki-gyógyítás, tehát történjék az mihamarabb.

Az érdem vette el jutalmát ama jubiláris ünnepségben, melyet városunk hölgyei rendeztek a mai napon Marsovszky Paula a róm. kath. Ferencz József nőnevelő-intézet nagyöntisztelendő Főnöknőjének. A hála és ragaszkodó szeretet oly megnyilvánulása volt ez, mely csak kevés kiválasztottnak jut osztályrészül. Legtöbbje az élet munkásainak lerokkad a nehéz küzdelemben, s ha elérte is tevékenységének egy nagyobb ciklusát, fájó szívvel néz maga körül, mert nem lát egy szerető szívet sem, mely ragaszkodni kezd hozzá. „A mór megtette kötelességét, a mór mehet” — ez az élet szatirája. Mily magasan kell kiemelkedni a mindennapi emberek tömegéből annak, kivel nem bánik ily mostoha kegygyel az élet, de hozzá visszatér a múlt, hogy örömmel töltse meg a jelen napjait. Ezt csak a nemes lelkek jutalmaként osztja a Gondviselés. És ezt látnak megtörténni a lefolyt jubiláris ünnepségben. Huszonöt nemzedék fonta meg a koszorút, hogy homlokát öveze vele annak a jóságos arcu matronának, kit nem tudott feledni egy negyedszázad után sem, s kit 25 év után éppen ugy szeret, mint szeretete az elmúlt időkben. Szent István városának hölgyei, kiket a jubiláló Főnöknő felnevelkedni látott maga körül, s kibelen a hála nemes érzelmét ő oltotta be. Összegyülekeztek 25 év után, hogy szeretetüknek és hálijuknak adóját leróják. Ha az érdem elismerést érdemel, ugy bizonyára százszoros elismerés

illeti meg Markovszky Paula főnöknőt, ki 41 évi működése alatt a város hölgyeinek virágát nevelte fel, emelkedett gondolkodásának legjobb elveit, lelkének legnemesebb érzelmait oltá beléjük, hogy az-egyház, haza és társadalom hasznos tagjaivá legyenek. Hogy azok lettek, hogy az elvetett mag jó földre hullott, s fáradozó kezének munkássága nyomán jó gyümölcs termett, örömmel láthatta ma a 25 évi főnökségét jubiláló Főnöknő, ki volt tanítványainak hosszú nemzedékorától körülveve, velök együtt az ima szárnyain küldte imádó hódolatát a Mindenhatóhoz, hogy életének munkásságát ily dus eredménnyel jutalmazta. Az egész város osztatlan örömmel vett részt a fenköltlelkű zárdafőnöknő jubileumi ünnepén, kinek ritka népszerűsége a város intelligens hölgyeinek közszere-tetéről tanuskodik. Az ég Ura sokáig tartsa meg őt az egyház és haza számára!

Az egész város szeretete által környezett zárdafőnöknőnek a mai napon lefolyt jubileumi ünnepségéről a következőkben adunk számot.

Ma ülte főnöknőségének 25 éves jubileumát Markovszky Paula a Ferencz József nőnevelő intézet főnöknője. A minden részében megható és lélekemelő ünnepély a szeminárium templomában tartott „Te Deum“-mal vette kezdetét. Városunk legjobbjai, társadalmi életünk hölgyeinek legelőkelőbbjei mind volt tanítványok jöttek össze itt, hogy imájukat egyesítsék az ünnepelével. A szt. mise alatt, melyet Szuborics Jenő kanonok, a zárdai igazgatója mondott, Kámpis Miczi és Ilona soló és duett énekével emelte az ünnepély áhítatát. A szent mise végzetével a hölgyek fenn gyülekeztek össze a zárdai nagyteremben. Itt volt a társadalom színe-java, hogy szeretetüknek és ragaszkodásuknak kifejezést adjanak. A délinővényekkel díszített terem megtelt a szorongásig. Midőn a terem szárnyas ajtó szétnyitlak s belépett rajta az ünnepelt Főnöknő — utazát nyitottak előtte a hölgyek s háromszoros éljennel üdvözölték a számára elkészített helyet elfoglaló Főnöknőt. Most egy könnyekig megható jelenet következett. Szabady Annuska, egy csöppnyi kis baba áll fel az emelvényre s gyönyörű virágcsokrot

Ekkor elindul vissza, keresi, kutatja, de meg nem találja . . .

Legyőzi, áttöri a hold sugára az oszladozó fekete felhőket. Amott kelet felé pedig kissé pirkadni kezd, bár a hajnal rózsauja még mindig gyenge sugár-fegyverével nem győzi a harcot az éji sötétlettel.

Mégis, mégis ott messze Kislakosban egy kis szellérházban a fürge munkáslelkek már is eltűntek álmukat; ime, világosság árad szét a kis szobában, fennvannak.

Csak egy lélek virraszt, csak egy van még mindig fenn, egyetlenegy.

Ott térdel a szoba közepén egész testében remegve; előtte egy nehéz tölgyfaszék, rajta a lámpa s a lámpán túl a szék hátának támasztva a megfeszített Krisztus megható, drága képe. Kezét összekulcsolva imádkozik, miközben könyve egyre omlik, kezdetben lassabban, szinte fulladozva. Majd a sirást fulladozó zokogás váltja fel és kér és könyörög és bocsánatért esedezik. A férj felriad . . .

— Mi az. Mi lelt, Lidi, az Istenért!

Az asszony felkel, odarohan az alvó gyermekhez, felveszi, öleli, csókolja; azután a felriadt urához viszi, ezt is átöleli sirva, zokogva.

— Ne sirj, ne sirj, szól az ura vigasztalva.

— Nem, nem, — felel, — nem sírok már többet, nem sírok már többet! Nézd, ezek a könyvek az utolsó könyvek.

Az óra éjfélét üt, a zápor megáll.

Az asszony ismét felkel, ráhajol a bölesőre, megcsókolja a gyermeket. Aztán? Letörli könyeit, összeszorítja ajkait, megrántja vállait dacosan s kezét a kilincsre teszi . . . Kitérül az ajtó, majd ismét becsukódik lassan nesztelenül.

Nem zörög nem csikorog a kilincs, ha fából van; nem fáj a szív ha kőből van . . . Kint a szabadban az eső árja töltötte be a levegőt; a felhők egyre járnak; sötét van. Az asszony megy, siet előre; szeme könnye, arca veritéke egyre foly, egybefoly. Észre nem veszi, le nem törüli, csak megy, siet előre; hogy hová? . . . Ki tudja?

— Istenem, én édes Istenem, mi ez? Jaj nekem, ugy hallom, hogy valaki jön utánam. Ugyan ki ez, mi ez, a mi itt bolyog!

Szegény, szegény a zony, hisz a szived dobog! Csak még pár percz! Ott a lápok partján, ott, ott egy kocsit vesztegel . . . Erős legény tartja a lovakat; de már alig bírja karja, mert önmagát s lovait felhőnyi szunyog csipi, kinozza.

— Csakhogy itt vagy . . . Ül fel, ül fel! Már a másik perczben egyik karjával az asszonyt öleli, míg a másikkal a rohanó lovakat fékezi.

— Uram Jézus! sikolt az asszony.

A fővénys ut mellől, a meleg mocsárból az ezernyi forró, gőzölgő zombék közül lilaszintű tüzláng száll a levegőbe.

— A „tüzeseMBER“! hörögi a legény s ki-

fut a vére a marczona arcából és a lidérczfény, a lápok e rémes éji szülötte, mint egy hosszukás óriás könyesepp, ott libeg, ott lolog éppen az ut fölött . . . A megriadt lovak vesztettül rohanak, két erős kéz is kevés a gyeplőtartásra, és mégis, mégis, Uram, ne hagyj el, az a rémdolog, az a tüzeEMBER, a lovak közé szalad . . . Az asszony rémül, szinte a halálig, a kocsit fenekére visszasaesik, a kocsis pedig mint a jégeső káromkodik . . .

Hite, hogy ez használ.

Dehogy, dehogy használ! A nagy légáramlás, mit a vágató fogat okozott, magával viszi az égő párat, a lobogó, rettentő lilaszintű lángot, mely most éppen a rudon pihen, majd ismét — szörnyűség! — a saroglyára száll fel . . . A legény egyre vadabban hajt, csapkod, káromkodik, de hasznát nem látja. Hiába is már a fárueltsága; lovai pillednek, egyre lassúdnak, már a lépést is csak alig-alig bírják . . . A lidércz a kocsit alá szökik, nagyot sístereg s azután kialszik, eltűnik.

A legény hátra néz s ujra rémül . . . Nincs a kocsin senki. Kétségbeesetten fordul vissza s fáradt lovait ujra hajtja, a mint bírja. A kifáradt állat fehér színt vesz az omló tajtéktól, míg végre a nyerges összerogy. A legény leugrik a törött járműről, a gyeplőszárazakat a földhöz vágja; felrohan a partra, fáradt kezeit halvány, veritékes arcához emeli s egyre az asszony nevével kiáltja, de válasz nem jön a kiáltására.

